

Авторов-составителей было четверо – Г. Гайдаржи, Е. Колца, Л. Покровская и Б. Тукан. На долю Елены Кирилловны выпала работа всего лишь над четырьмя буквами – А, Д, К и С. Но по объему подготовленный ею материал составляет более половины (!) всего словаря. Конечно, этот факт объяснить можно тем, что в языке количество слов, начинающихся на ту или иную букву, различно. Но есть и другое обстоятельство: словарные статьи Елены Кирилловны включают в себя не только основные значения слов, но и огромный пласт фразеологии, в первую очередь – пословиц и поговорок. А еще дело в том, что она не умела работать вполсилы, за что бы ни бралась, все делала с полной отдачей, уделяя внимание не только главным вопросам, но и мелочам, деталям. Безусловно, такая самоотдача и сверхответственность отнимали у нее много времени и сил. И приходилось ей работать по ночам, по выходным. Вспоминаю любопытный эпизод. Однажды после заседания «в верхах» собрал нас заведующий отделом гагаузоведения Степан Степанович Курогло и сообщил, что на следующий день дирекция запланировала проверку на предмет порядка в делопроизводстве. А так как самым слабым местом у нас было ведение протоколов, всем сотрудникам было роздано по 4–5 протокольных черновиков и поручено к 9 утра следующего дня привести эти протоколы в «божеский вид», то есть расписать все вопросы повестки дня согласно всем бюрократическим канонам. Разумеется, никто из нас всерьез не озаботился этим, мягко говоря, не очень творческим заданием, насочиняли мы на каждый протокол странички на полторы всякой канцелярщины и на следующее утро сложили свои опусы на стол заведующего. Елена Кирилловна к на-

шему приходу уже была на рабочем месте. Кипа ее протоколов была выше всех наших вместе взятых. Каждый протокол, написанный ее ровным убористым почерком, представлял собой целый трактат.

– Елена Кирилловна! Когда же Вы все это успели?! – ахнули мы все.

– Работала всю ночь – призналась она, – я человек дисциплинированный. Как было сказано, так я и сделала, по-другому не умею.

...Самое печальное, что никакой проверки в тот день не было.

В 1987 г. в АН Молдавии был создан Отдел гагаузоведения, в стартовом составе которого была и Елена Кирилловна. С большим энтузиазмом она взялась за решение актуальных задач в области гагаузской филологии: в соавторстве с Г. А. Гайдаржи готовила школьные учебники и хрестоматии, составляла словари, редактировала книги, писала статьи и рецензии.

Елена Кирилловна Колца была искренним, теплым человеком. В ней не было никакого официоза, расчетливости или хитринки. Мы, ее младшие коллеги, чувствовали это и тянулись к ней. Многие из нас, особенно представительницы прекрасного пола, поверяли ей свои сердечные тайны, делились с ней своими печальями, сомнениями, просили совета.

10 марта 2001 г. Елена Кирилловна ушла из жизни. Остались нереализованными многие начинания. К сожалению, без нее завершить их невозможно. Но подготовить и издать сборник, посвященный ее памяти, нам по силам. Более того – это наш моральный долг перед человеком, с которым мы имели счастье работать, общаться, дружить.

Петр ЧЕБОТАРЬ

ISTORICUL DUMITRU TABAN – LA 75 DE ANI DE LA NAȘTERE

Dumitru Taban s-a născut la 1 noiembrie 1941 în satul Oxentea, raionul Orhei. A crescut în familia învățătorilor Simion (1914–1944) și Natalia (a. n. 1916) Taban. Au fost trei copii la părinți, el și două surori, Magdalena (a. n. 1938) și Valentina (a. n. 1944). Anii de copilărie D. Taban i-a petrecut în satul Marcăuți, raionul Criuleni, unde a și început studiile în anul 1947. În clasa a opta este transferat la școala medie din satul Susleni. După aceea, în anii 1957–1959 își face studiile în Școala Pedagogică din Orhei, fapt care l-a format ca învățător de clase primare. Ca urmare el predă în instituțiile de învățământ primar din satele Holercani (1959) și Marcăuți (1959–1961). În anul 1961 a fost înrolat în armata sovietică și și-a realizat serviciul militar în cadrul trupelor de grăniceri din districtul mi-

litar transcarpatic. După întoarcerea sa din armată, în 1964, două luni (aprilie-mai) activează ca profesor la Marcăuți, iar în luna septembrie al aceluiași an este admis la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova, pe care o absolvă cu succes în anul 1968. Acest moment a fost hotărâtor pentru activitatea sa ulterioară în cadrul Academiei de Științe a Moldovei.

În perioada 1970–1979, a activat în calitate de cercetător științific inferior în cadrul Institutului de Istorie al AȘM. În anii 1975–1980 este doctorand al aceluiași institut. Pe parcursul a mai mulți ani D. Taban ocupă diferite funcții în cadrul organelor editoriale ale Academiei de Științe a Moldovei: a fost șef al Sectorului editorial (1979–1981), secretar științific al Consiliului editorial (1981–1982) și redactor principal al Editurii „Știința” (1982–1986). Puterea și capacitățile organizatorice i-au fost valorificate în timpul exercitării acestei funcții, și anume din considerentul că concomitent el a trebuit să combine activitatea științifică cu cea administrativă.

Referințele ce se păstrează în dosarul lui personal (care se afla în Arhiva Științifică a Academiei de Științe a Moldovei) dovedesc hărnicia și modul de a activa ale istoricului. În septembrie 1985, șeful sectorului resurse umane al AȘM, N. Calinin menționa, că istoricul moldovean este foarte pretențios față de el însuși și față de subalternii săi. La rândul lor, colegii lui, S. Pahopol (directorul Editurii „Știința”), G. Culeabina și A. Fiștein, în octombrie al aceluiași an, menționau despre modul lui de a munci. Aflăm că, ocupând funcția de redactor al Editurii „Știința”, Dumitru Taban, într-un timp scurt a reușit să pătrundă în esența lucrurilor legate de organizarea procesului de pregătire și editare a cărților. Acest lucru a fost posibil datorită numeroaselor relații științifice cu autorii și cunoașterii problemelor din sfera științifică. Respectiv, tot el organiza discuțiile cu colectivul pe marginea manuscriselor redactate și a cărților deja editate. Personal citea lucrările al căror conținut provoca interes sporit pentru comunitatea științifică. Cei care monitorizau activitatea lui D. Taban menționau că el se purta cu subordonații săi și cu autorii în mod principial, dar cu amabilitate și bunăvoință.

Datorită talentului în cercetare, el a hotărât, în iulie 1987, să se transfere înapoi la Institutul de Istorie al AȘM cu ocuparea funcției științifice de cercetător științific superior. În acest post D. Taban a lucrat până în iulie 1991, când, conform propriei cereri, a fost transferat în Secția de Studiere a Minorităților Naționale a AȘM.

Din 1 iunie 1991 până la 2 noiembrie 1992, Dumitru Taban ocupă postul de secretar științific al Secției de Studiere a Minorităților Naționale a AȘM. Cu toate că istoricul D. Taban a ocupat în institutul nostru funcția administrativă numai un an și cinci luni, el a lăsat după sine amintiri frumoase și plăcute, demne de un savant profesionist, cu calități organizatorice, care a contribuit și la constituirea institutului. Amintirile despre el sunt prezente încă în rândul colegilor. Astfel, în anul 2001, când istoricul Dumitru Taban ar fi împlinit 60 de ani de la naștere, în compartimentul „In Memoriam” al „Anuarului Institutului de Cercetări Interetnice” i-a fost dedicat un articol care descrie unele momente din viața și activitatea sa științifică.

Interesele științifice ale lui D. Taban erau direcționate spre studierea situației social-economice a RSS Moldovenești în anii '40–50 ai secolului al XX-lea. În anul 1980, sub conducerea științifică a dr. hab. Lucheria Repida, el susține teza de doctor în istorie. În 1982 editează teza cu titlul „Влияние технического прогресса на социальную структуру рабочих промышленности Молдавии (1940–1959 гг.)” [Influența progresului tehnic asupra structurii sociale a muncitorilor din Moldova (anii 1940–1959)]. În afara de aceasta, a participat la pregătirea materialelor pentru monografia lui S. Brăseachin „Культура Бессарабии 1918–1940” [Cultura în Basarabia în anii 1918–1940] (Chișinău, 1978), împreună cu colegii săi a participat la alcătuirea și editarea culegerii de documente în patru volume „Культура Молдавии” [Cultura Moldovei] (Chișinău, 1975, 1976).

Pentru munca sa asiduă a fost decorat cu medalia „Pentru vitejie în muncă” (1970). În una din „caracteristicile” lui D. Taban, colegii săi, istoricii I. Budac, V. Țaranov și D. Dragnev îl caracterizează ca fiind un om „disciplinat, harnic, participă activ în viața socială a academiei și republicii”. Într-o altă caracteristică, alcătuită de șeful secției resurse umane a AȘM, N. Calinin, se menționau calitățile de orator ale istoricului D. Taban. Viața familială a istoricului a fost înfrumusețată de soția sa, Taban (Mârzac) Serafima (a.n. 1944), și fiicele Sabina (a.n. 1969) și Natalia (a.n. 1987).

La 2 noiembrie 1992, istoricul D. Taban se stinge subit din viață la Chișinău, iar familia acestuia îi poartă amintirea până astăzi, în Constanța (România), unde locuiesc.

Ivan DUMINICA